

ที่มาของปัญหา

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า การปกครองในระบบประชาธิปไตยคือ การปกครองซึ่งถือหลักว่า อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดเป็นของประชาชนทั้งประเทศ อำนาจอธิปไตยดังกล่าวประกอบด้วยอำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเอง ในสมัยกรีกโบราณประชาชนจะมาชุมนุมลงคะแนนเสียงเพื่อกิจการของรัฐโดยตรง เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยทางตรง(direct democracy) ซึ่งสามารถทำได้เพราะชุมชนยังมีขนาดเล็ก แต่ในปัจจุบันนี้รัฐมีขนาดใหญ่ขึ้น ไม่สามารถให้ประชาชนทั้งประเทศมาชุมนุมลงคะแนนเสียงโดยตรงได้ จึงต้องเลือกผู้แทนให้เป็นผู้ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม และเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน อันเป็นวิธีการใช้อำนาจทางการเมืองอย่างหนึ่ง

อำนาจหน้าที่ทางการเมือง (political authority)¹ คือความสามารถที่กำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ ซึ่งถือว่าสิทธิและหน้าที่นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม และ

¹อำนาจหน้าที่ (authority) แตกต่างจากอำนาจ (power) ในความหมายที่อำนาจหน้าที่เป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ของบุคคล ฉะนั้นจึงเป็นอำนาจที่มีความชอบธรรม ส่วนอำนาจหรือ power นั้น หมายถึงความสามารถในการบังคับให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอย่างหนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าจะชอบธรรมหรือไม่ โปรดคุ พลสคักด์ จิรากรศิริ, อำนาจทางการเมืองกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย (โครงการทดลอง หน่วยผลิตเอกสารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สิงหาคม 2519).

เมื่อมีการบังคับให้ ผู้ถูกบังคับจะต้องปฏิบัติตาม ในเรื่องของการเมืองการปกครองปัจจุบัน สิ่งที่น่าพิจารณาเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางการเมืองคือ ใครเป็นผู้กำหนดอำนาจทางการเมืองที่สำคัญ และเป็นที่ยอมรับในขณะนี้ว่า สถาบันที่เป็นผู้กำหนดอำนาจทางการเมือง คือสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นไปตามหลักการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

ส่วนความหมายของการเลือกตั้ง อันเป็นที่มาของผู้แทนราษฎรนั้น หมายถึง กรณีที่บุคคลใดได้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่ง เช่น ประชาชนไปเลือกบุคคลให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อใช้อำนาจแทนตน เป็นต้น²

ช่วงศ์ ฉายาบุตร อธิบายว่า "การเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเกี่ยวกับเรื่องของการเมือง และพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองในระบบการปกครองประชาธิปไตยจะสามารถได้รับอำนาจหรือรักษาอำนาจในทางการเมืองที่จะเป็นรัฐบาลได้ก็แต่โดยวิธีการเลือกตั้ง³ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การเลือกตั้งเป็นวิธีการซึ่งจะทำให้พรรค

²ผู้สนใจโปรดดูรายละเอียดของหลักการเลือกตั้งใน หยุก แสงอุทัย, หลักวิธี-ธรรมเนียมทั่วไป หลักกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2505), หน้า 156-157; หยุก แสงอุทัย, คำอธิบายเรื่องพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2499 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2500 (พระนคร : โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน 2500), หน้า 149, อ้างถึงใน เศรษฐพร ศุภวีหิทธิชัย, "รัฐสภา : ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ. 2476-2512," สัปดาห์การเมือง (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 134; หยุก แสงอุทัย, "ประชาธิปไตยที่แท้จริง," ใน กลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครสังเกตการณ์เลือกตั้ง, การประเมินผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน 10 กุมภาพันธ์ 2512 (พระนคร : ศรีเมืองการพิมพ์, 2512), หน้า 326, อ้างถึงใน เศรษฐพร ศุภวีหิทธิชัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

³ช่วงศ์ ฉายาบุตร, การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2510).

การเมืองได้รับการปกครองหรือเข้าเป็นรัฐบาล อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า การเลือกตั้งเป็นการยินยอมมอบอำนาจของประชาชนให้แก่ผู้ปกครอง โดยการมอบอำนาจดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความสมัครใจและเสรี นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังเป็นเครื่องแสดงถึงการยินยอมร่วมกันของประชาชนในการเลือกตั้งผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารประเทศแทนตนอีกด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง"เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนง (general will) ของประชาชนในการกำหนดนโยบายการปกครองของประเทศ" นั่นเอง⁴ ลักษณะของการเลือกตั้งในสังคมเปิดและสังคมปิดแตกต่างกัน ฉะนั้นในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะกรรมวิธีในการเลือกตั้งที่มีความหมายและมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงต่อผลในทางการเมืองในรัฐหรือในสังคมซึ่งอาจแบ่งได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้⁵

ก. การลงคะแนนเสียงโดยวิธีลับ บัตรลงคะแนนหรือการลงคะแนนแบบลับมิได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมด แต่ทำให้การเลือกตั้งนั้นมีความสมบูรณ์ขึ้น

ข. ระยะเวลาของการเลือกตั้ง มีอยู่หลายแนวความคิด พวกหนึ่งมีความเห็นทำให้มีการเลือกตั้งบ่อย ๆ เพื่อให้รัฐมีความรับผิดชอบและกระตือรือร้น แต่อีกพวกหนึ่งเห็นว่าควรมีระยะเวลายาวนาน เพื่อให้รัฐบาลจะได้ไม่เสียงบประมาณบ่อย ๆ และเสียเงินเป็นจำนวนมาก และหากเลือกตั้งบ่อย ๆ แล้วผู้ได้รับการเลือกตั้งจะมัวแต่หาเสียงและไม่คิดทำงานกันแต่อย่างใด กำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้งนี้จะแตกต่างกันในหลายประเทศ โดยทั่วไปมีช่วงระยะเวลาอย่างมากที่สุดไม่เกิน 10 ปี อย่างน้อยสุดไม่เกิน 1 ปี

ค. เขตการเลือกตั้ง เท่าที่เป็นอยู่การจัดเขตการเลือกตั้งนี้ไม่มีวิธีการอยู่ 2 แบบ คือการแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็นเขตเล็ก ๆ โดยให้มีผู้แทน 1 คนในแต่ละเขตหรือเขตเลือกตั้งที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีมากกว่าหนึ่งคน

ง. เกณฑ์ในการเลือกตั้ง มีข้อคิดว่าจะใช้หลักเสียงข้างมากเด็ดขาด หรือใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา หลักเสียงข้างมากธรรมดาเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่ใช้ระบบ

⁴ สมบูรณ์ สุขสำราญ, "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้ง," การเมืองและสังคม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 110-111.

⁵ David B. Truman, The Governmental Process (New York : Alfred A. Knopf, Inc., 1962).

การเมืองหลายพรรค แต่ระบบที่ถือเสียงข้างมากเดิมนั้นใช้ได้ในประเทศที่ใช้ระบบสองพรรค หลักเสียงข้างมากเดิมนั้นบางครั้งต้องเสียทั้งเงินและเวลา เพราะเหตุว่าจะต้องมีการเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อที่จะรู้ว่าพรรคใดได้เสียงข้างมากอย่างแท้จริง และที่ใดที่ใช้ระบบดังกล่าวก็อาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อพรรคที่มีเสียงข้างมากนั้นได้ เพราะถ้าฝ่ายข้างน้อยร่วมมือกันลงคะแนนเสียง ก็จะเป็นทางที่ป้องกันมิให้ฝ่ายข้างมากได้เสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดแท้จริง ในทางปฏิบัติ หลักการใช้เสียงข้างมากอาจจะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการเป็นตัวแทน เช่น ในปี ค.ศ.1950 พรรคเสรีนิยมของประเทศอังกฤษได้รับเสียงสนับสนุนร้อยละ 91 แต่มีที่นั่งในสภาเพียงร้อยละ 15 ทั้งนี้เพราะหลักทั่วไปมีอยู่ว่า ผู้ที่ได้เสียงข้างมากจะเป็นผู้ชนะ ผู้ใดคะแนนเสียงน้อยกว่าจะไม่ได้อะไรเป็นเครื่องตอบแทนเลย

จ. การเลือกตั้งโดยถือเกณฑ์ส่วน วิธีนี้บางครั้งเรียกว่า การเป็นตัวแทนโดยใช้หลักอัตราส่วน ที่ใดที่ใช้วิธีนี้ที่นั่งในสภาจะถูกแบ่งสันปันส่วนตามอัตราส่วนของเสียงสนับสนุนทั้งหมดของแต่ละพรรคได้รับการเลือกตั้ง พรรคเล็ก ๆ ชอบวิธีการนี้ เพราะอย่างน้อยตนจะได้มีตัวแทนตามจำนวนของเสียงที่ตนได้รับ แต่พรรคใหญ่ในระบบสองพรรคไม่ชอบวิธีนี้ เพราะตนเองจะเสียประโยชน์ ระบบการเลือกตั้งตามอัตราส่วนมีผลต่อองค์ประกอบของสภา เพราะทำให้พรรคเล็ก ๆ ได้มีที่นั่งในสภา แทนที่จะถูกตัดโอกาสไปแต่ต้น จึงเท่ากับช่วยสนับสนุนระบบหลายพรรคมากกว่าที่จะเป็นคู่แข่งกับระบบสองพรรค ช่วยให้เกิดประโยชน์ในชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มการเมืองหลายกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มได้รับความยุติธรรมและมีสิทธิที่จะปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน

ฉ. พฤติกรรมการออกเสียงลงคะแนน ถ้าจะวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการการเมืองในแง่ของการออกเสียงลงคะแนนแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวพันระหว่างการออกเสียงของบุคคล กับความเชื่อทางศาสนา ลักษณะของเผ่าพันธุ์ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา อาชีพ และอื่น ๆ บางครั้งก็ได้มีผู้ค้นพบว่า ได้มีปัจจัยด้านจิตวิทยาเกี่ยวข้องกับ การออกเสียงลงคะแนนของบุคคล ปัญหาทางการเมืองก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ในปัจจุบันการศึกษาค้นคว้าถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม ในการออกเสียงลงคะแนนของบุคคล ได้กระทำกันอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมทางการเมืองของชุมชนต่าง ๆ

ความสำคัญของโยธา

กล่าวได้ว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการทางการเมือง มีอยู่ในแทบทุกประเทศ ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบใด หรือลัทธิการเมืองใด ต่างจัดให้มีการเลือกตั้งแทบทั้งสิ้น ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่ไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ และประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ต่างประสบปัญหาการมีเสถียรภาพทางการเมือง ยิ่งกว่าประเทศที่ได้จัดให้มีการเลือกตั้งด้วยกันทั้งสิ้น^๕

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยคณะราษฎร มีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลง คือ เปลี่ยนแปลงการปกครองที่พระมหากษัตริย์อยู่เหนือกฎหมาย มาเป็นการปกครองอยู่ใต้กฎหมาย และมุ่งหวังที่จะนำอำนาจสูงสุดมาสู่ประชาชนอันเป็นหลักพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย^๗ แต่สภาพความเป็นจริงที่ปรากฏออกมา คือ ความพยายามที่จะพัฒนากระบวนการเมืองของประเทศไทยไปสู่ระบบประชาธิปไตยนั้น ประสบความล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือเป็นเวลาร่วม 50 ปี นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญ 13 ฉบับ มีการเลือกตั้ง 15 ครั้ง และมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองด้วยวิธีการปฏิวัติ รัฐประหาร และชนกถึง 14 ครั้ง การเลือกตั้งที่ผ่านมามีปรากฏว่า ประชาชนให้ความสำคัญในจำนวนการเลือกตั้ง 15 ครั้ง มีผู้ไปใช้สิทธิเกินครึ่งเพียง 2 ครั้งเท่านั้น คือการเลือกตั้ง 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 และ

^๕ ในบรรดาประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ จำนวน 136 ประเทศในปี ค.ศ. 1972 มีเพียง 8 ประเทศเท่านั้นที่ไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ โปรดดู Charles L. Taylor and Michael C. Hudson, The World Handbook of Political and Social Indicators, 2nd ed. (New Haven : Yale University Press, 1972), Table 2.9.

^๗ ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ ชัคติยา กรรณสูต, เอกสารการเมืองการปกครอง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 210.

วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 ใคยมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.40 และ 50.76 ตามลำดับ⁶ จะเห็นได้ว่าในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้น ประชาชนยังให้ความสนใจน้อยมาก เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ทางการเมืองภายในประเทศไทย และพฤติกรรมดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นตัวกำหนดสภาพการณ์ทางการเมืองอีกด้วย ดังนั้นจึงน่าจะเห็นว่า ในการเลือกตั้งนั้น พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเป็นอย่างไร เพราะไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งที่ไหนหรือแบบใด จุดร่วมสำคัญของการเลือกตั้ง ได้แก่ การระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การปกครอง นอกจากนั้นแล้วการเลือกตั้ง ยังเป็นฐานที่มาของการเลือกสรรผู้ปกครอง เลือกสรรแนวนโยบายที่ใช้ให้การเรียนรู้ทางการเมือง สร้างบรรยากาศของชาติ ฯลฯ ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าวจึงทำให้การเลือกตั้งมีความสำคัญและมีการแข่งขันในระดับที่แตกต่างกัน ตามสถานการณ์ความแตกต่างของนโยบายทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง และความเปิด-ปิดของระบบการเมือง การเลือกตั้งที่มีการแข่งขันสูงมักจะมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย⁹

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกือบจะขาดไม่ได้สำหรับการเมืองในสมัยใหม่ทุกระบบ สิ่งสำคัญที่น่าสนใจในเรื่องของการเลือกตั้งก็คือ "ใครเลือกใครเมื่อไรและอย่างไร" กล่าวคือใครบ้างที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพศชายหรือหญิงอาศัยอยู่ในชนบทหรือในเมือง มีอาชีพ รายได้ หรือระดับการศึกษาอย่างไร บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกันดังกล่าว มีแบบแผนว่าจะเลือกใคร พรรคใดแตกต่างกันหรือเหมือนกัน ตัดสินใจจะเลือกใคร เมื่อใด ด้วยเหตุผลอย่างไร ระหว่างบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีแบบแผนแห่งการตัดสินใจที่แตกต่างกันหรือไม่ มีปัจจัยที่สำคัญอะไรบ้างเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อแบบแผนเหล่านั้น กล่าวคือ หากบุคคลมีทัศนคติต่อบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศหนึ่ง ต่อบทบาทของส.ส. ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของรัฐบาล ต่อนโยบายทางการเมือง และต่อการ

⁶ บวิฬ ชานีประศาสน์, "ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมือง," วารสารสังคมศาสตร์ 19 (มีนาคม) 2526 : 111-118.

⁹ สุจิต บุญบงการ และ พวศักดิ์ ห่องแก้ว, พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 2.

เมืองโดยทั่วไป แตกต่างไปแล้วจะมีแบบแผนแห่งการเลือกและตัดสินใจเลือกแตกต่างกันหรือไม่ ในสถานการณ์ที่สับสนและลำบากต่อการตัดสินใจเลือกนั้น บุคคลมีแบบแผนในการดำเนินการอย่างไร ทำไมประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท มีความยากจน การคมนาคมไม่สะดวก มีข่าวสารการเมืองน้อย จึงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอัตราสูง เงินมีบทบาทและอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกตั้งของบุคคลอย่างไร หรือใครที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเลือก และคำตอบเหล่านี้ด้วยควรแก่การสนใจเป็นอย่างยิ่ง น่าจะมีคำตอบที่กระจ่าง ชัดเจน มีหลักฐานที่เชื่อถือได้มีคำตอบที่เป็นระบบ สามารถหาความเข้าใจ และตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องในอนาคตได้โดยสะดวก¹⁰

ความพยายามในการที่จะหาความเข้าใจแบบแผนดังกล่าว ทางรัฐศาสตร์เรียกว่าการศึกษาพฤติกรรม (voting behavioralism) นักรัฐศาสตร์โดยเจเพาะในประเทศตะวันตกได้ให้ความสนใจศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวนี้มาร่วมถึงศตวรรษ โดยเน้นที่ปัจจัยที่มีผลผลักดันให้เกิดมีพฤติกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างน้อยใน 3 แนวทาง คือ¹¹

ก. ปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นตัวอย่างไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล เป็นแนวทางศึกษาที่เน้นหนักไปในด้านสภาพของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข. อิทธิพลของความสำนึกเชิงเหตุผล ของบุคคลที่มีผลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นแนวทางศึกษา ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียง การแถลงนโยบาย อิทธิพลของเงินและการแจกจ่ายสิ่งของ รวมถึงตลอดถึงสิทธิของเทคนิคต่าง ๆ ของการบริหารการเลือกตั้ง

ค. ปัจจัยเชิงสถานการณ์ของระบบ ซึ่งเป็นภาพรวมทั้งแก่เวลา (ระยะยาว) และขนาด (ทั้งระบบ) เป็นการเน้นอิทธิพลของปัจจัยที่อยู่ในระดับมหภาค เช่น อิทธิพลของแต่ละสถานการณ์ในแต่ละช่วงสมัย ปัจจัยที่เกี่ยวกับนโยบาย และประสิทธิภาพในการดำเนิน

¹⁰ จรูญ สุภาพ และ พรศักดิ์ ห่องแก้ว, เอกสารการวิจัยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดบุรีรัมย์ แทนตาแหน่งที่ว่าง 28 สิงหาคม 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 4.

¹¹ เรืองเดีวกัน, หน้า 5.

งานตามนโยบายของพรรค สถานการณ์ภายในและภายนอก ระบบ อิทธิพลของกฎหมายที่ทำให้มีการเลือกตั้งเป็นพรรค เป็นต้น แนวความคิดดังกล่าวมองพฤติกรรมทางการเมืองเสี่ยงเลือกตั้งในแง่ของระบบ ปัจจัยสำคัญในการศึกษา จึงได้แก่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดดุลภาวะ (equilibrium) หรือปัจจัยที่ทำให้เกิดสภาพเสียดุลภาวะในระบบ โดยถือว่าระบบการเมืองที่ปรกตินั้น สถาบันทางการเมืองอันประกอบกันเข้าเป็นโครงสร้างของระบบการเมืองจะกระทำหน้าที่ของสถาบันอย่างกลมกลืนจะเกิดเป็นสภาวะสมดุล ส่วนระบบการเมืองที่เสียดุลภาวะนั้นจะเป็นระบบการเมืองที่ขาดความมั่นคง หรือเกิดความวุ่นวายทางการเมืองตามมา

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับตำรวจ

การปฏิบัติหน้าที่ภารกิจของตำรวจในระบบประชาธิปไตย มีขอบเขตความรับผิดชอบอย่างกว้างขวาง และเกี่ยวข้องกับเรื่องราว เหตุการณ์ชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างกว้างขวางและใกล้ชิด นับเป็นกิจการที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนไปตามภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม อาจกล่าวได้ว่า ยิ่งบ้านเมืองเจริญขึ้นมากเพียงใด ความยุ่งยากของภารกิจตำรวจก็จะยิ่งเพิ่มทวีขึ้นเพียงนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เป็นผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในฐานะผู้รักษากฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ ได้ประสบปัญหาอุปสรรคขัดข้อง อันเนื่องจากการปรับปรุงกลไกการบริหารงานตำรวจที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และจากปัจจัยอิทธิพลภาวะแวดล้อมภายนอกการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในระบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักคุณภาพระหว่างสิทธิส่วนบุคคล กับหลักการการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใต้กรอบข้อบังคับของสังคมและหลักกฎหมายของบ้านเมือง ในฐานะที่ตำรวจเป็นแต่เพียงสื่อกลางอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแก่กุลให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเสรีภาพ โดยถูกต้องภายใต้หลักความยุติธรรมเสมอภาคแห่งกฎหมาย (justice under law) ประกอบควบคู่กันไปด้วย¹²

¹² ประเสริฐ เมฆมนี่, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ จำกัด, 2519), หน้า 88.

การบริหารงานตำรวจในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม จึงมีความสัมพันธ์ เกี่ยวเนื่องกับการปกครอง การเมือง สังคม และเศรษฐกิจของประเทศชาติ อย่างใกล้ชิด ประกอบด้วยหลักปรัชญาของตำรวจที่ว่า "ตำรวจก็คือประชาชน" เป็นผลให้การปฏิบัติหน้าที่ ของตำรวจมีความเชื่อมโยงเกี่ยวของกับบทบาททางการเมือง ทั้งในรูปของการใช้สิทธิออก เสียงเลือกตั้ง เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป¹³ กับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในฐานะข้าราชการพลเรือนฝ่ายประจำ เช่น ค่าเนิการควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง ยุติธรรมและการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เป็นต้น เป็นผล ให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง ทั้ง โดยตรงและโดยปริยาย บทบาททางการเมืองดังกล่าวนี้มีความสำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็น ในด้านการปกครอง การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะตำรวจในสถานภาพหนึ่ง เป็นข้าราชการประจำที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล คือ เป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ใน ฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย (law enforcement agency) จะต้องทำหน้าที่รักษา ความสงบเรียบร้อย เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ให้สังคมอยู่ด้วยความผาสุก ปลอดภัยหรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีความ เป็นอยู่นี้ก็คิดที่แตกต่างกันให้อยู่ในกรอบอันค้ำจุนของสังคม เป็นต้น และในอีกสถาน ภาพหนึ่ง ตำรวจก็คือประชาชนที่จะต้องเกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมือง การปกครองใน สังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำรวจในระบบประชาธิปไตย มีสิทธิที่จะแสดงออกซึ่ง เจตจำนง (general will) ของตนในการเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการปกครอง ประเทศ¹⁴ ซึ่งวิธีการยินยอมมอบอำนาจของตัวแทนผู้บริหารประเทศในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย คือ การเลือกตั้งโดยที่การมอบอำนาจดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของ ความสมัครใจและเสรี ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งประเด็นความสนใจพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง (voting behavior) ของตำรวจในฐานะ "ตำรวจคือประชาชน" ที่จะต้อง

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

¹⁴ วรสิทธิ์ ไรจนพานิช, "การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลสะท้อน ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516), หน้า 5.

เกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองการปกครอง เพราะต่างเป็นอุปกรณ์เกื้อหนุนต่อการรักษาความสามัคคีกันซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาลเป็นผู้วางนโยบายให้ตำรวจนำไปปฏิบัติ และจำเป็นจะต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมติดตามผลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้บรรลุตามเป้าหมายแห่งนโยบายที่กำหนดไว้ ส่วนตำรวจในฐานะเป็นข้าราชการประจำ จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ และนโยบายของรัฐบาลในลักษณะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายลั่นกันไปจากฝ่ายการเมือง ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงหรือหน่วยเหนือที่ตำรวจสังกัดอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับนักบริหารชั้นสูง ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า นอกจากนี้จะมีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติตามนโยบายโดยตรงแล้วยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาและเสนอวิธีแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ให้แก่ฝ่ายการเมือง หรือหน่วยเหนือตามความจำเป็นของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อันเป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับตำรวจ¹⁵ ได้เป็นไปอย่างแนบแน่น ยากที่จะแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดสิ้นเชิง ดังคำกล่าวของนักรัฐประศาสนศาสตร์ที่ว่า "การบริหารจะเกิดขึ้นไม่ได้ในสุญญากาศทางการเมือง" (public administration never exist in political vacuum) และเป็นความสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ได้กล่าวยืนยันอย่างแข็งขันว่า "โดยพื้นฐานความเป็นจริงทางปฏิบัติแล้วความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหารเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะแยกออกจากกันได้" (empirically, politics and administration are inseparable) นักการศึกษาวิชาการตำรวจได้วิเคราะห์ให้ ความเห็นว่า "ปัญหาบทบาทของตำรวจเป็นปัญหาหลักทางการเมืองอย่างหนึ่ง" (the police's role question is a heart of political question) ไม่ว่าจะพิจารณาวิเคราะห์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์สันติสุขก็ดี การรักษากฎหมายก็ดี การสนองบริการสาธารณชนแก่ประชาชนก็ดี หรือการปรับปรุงพัฒนากิจการตำรวจก็ดี ต่างก็เป็นเรื่องที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง ซึ่งเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งมาจาก

¹⁵ สมเกียรติ อัสวิษณุ, "นโยบายสุญญากาศ" (police policy vacuum) หมายถึง ตำรวจที่ไม่มีนโยบายการทำงานอย่างชัดเจน จึง ด้วยไม่สามารถสร้างนโยบายกันเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้เนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างจุดประสงค์หรือเป้าหมายของผู้เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของผู้ให้บริการคือตำรวจและในส่วนต่าง ๆ ที่มารับบริการจากตำรวจ.

ประชาชนหนึ่ง ส่วน กิจการของตำรวจจึงจะประสบผลสำเร็จดังเป้าหมาย จึงเห็นได้ว่าใน
 งานที่ตำรวจก็เป็นประชาชนคนหนึ่ง จึงย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองที่เกี่ยวข้อง
 ข้องกับตนเองทั้งโดยทางตรงและโดยอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน และในการวิจัยครั้ง
 นี้ต้องการที่จะคว่าองค์ประกอบทางสภาพภาพของตำรวจด้านเศรษฐกิจและสังคม ความ
 สำนึกเชิงเหตุผลของตำรวจในคำค้นคว้าผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง การรณรงค์หา
 เสียง การแถลงนโยบาย รวมตลอดถึงการบริหารการเลือกตั้ง องค์ประกอบเชิงสภาพ
 ภาพของระบบในแง่ของอิทธิพลของสภาพการณ์ในแต่ละช่วงแต่ละสมัย นโยบายและประสิทธิ
 ภาพในการดำเนินงานตามนโยบายของพรรคสภาพการณ์ภายในและภายนอก เป็นต้น ซึ่งนำ
 จะมีความเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจหรือไม่
 อย่างไร ประมวลคำถามเหล่านี้ควรแก่การสนใจว่าจะมีคำตอบที่กระจ่าง ชัดเจน มีหลัก
 ฐานที่เชื่อถือได้ และที่สำคัญคือ เป็นระบบสะดวกแก่การทำความเข้าใจ และตรวจสอบ
 แกไขความถูกต้องในอนาคตต่อไป และโดยที่ตำรวจในประเทศไทย ตลอดทั้งตำรวจภูธร
 และตำรวจนครบาล มีเป็นจำนวนมาก ยากที่จะทำการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งหมดได้ด้วย
 ระยะเวลา งบประมาณ และประสบการณ์ของผู้วิจัยที่มีอยู่จำกัด และโดยที่ผู้วิจัยทำงานใน
 สังกัดกองบัญชาการนครบาล ผู้วิจัยจึงเลือก ศึกษาในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
 ที่มีอยู่จำนวนหนึ่งหมื่นสามพันคนเศษ ทั้งตำรวจชั้นประทวน และนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร
 เพื่อสะดวกแก่การเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนการเข้าถึงสภาพปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ ในการ
 ที่จะตอบคำถามข้างต้นดังที่กล่าวมาแล้วได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

จากแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ประ
 สงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

- ก. ศึกษาแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจนครบาล
 ในกองบัญชาการตำรวจนครบาล
- ข. ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยบนทางเศรษฐกิจ-สังคม และความรู้สึกทางการเมืองที่
 มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจในกองบังคับการนครบาลใต้

ค. ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยใกล้ตัว หรือที่เกิดขึ้นในช่วงสมัยหรือเฉพาะกรณี ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจนครบาล คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และสภาพการณ์ทางการเมืองเฉพาะช่วงสมัย ความนิยมพรรคการเมือง หรือตัวผู้สมัคร หรือนโยบายใดนโยบายหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจง เป็นต้น

ง. ศึกษาความสำนึกถึงเหตุผลของตำรวจนครบาล หัสนคติต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หัสนคติต่อการเลือกตั้ง ความเชื่อทางการเมืองโดยทั่วไป เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สมมุติฐานในการศึกษา

จากกรอบความคิดทางทฤษฎีที่ได้กล่าวโดยย่อมาแล้วในตอนต้น และที่ขยายความรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดสมมุติฐานในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

ก. สภาพภาพของตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ระดับการศึกษา อายุ รายได้ และระยะเวลาในการประกอบอาชีพ มีอิทธิพลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข. หัสนคติต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้ง การเมืองโดยทั่วไปของตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีอิทธิพลต่อการไปลงคะแนนเสียง

ค. สถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงสมัย และการบริหารการเลือกตั้ง มีอิทธิพลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเองในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

สถานภาพของตำรวจ

- ระดับการศึกษา
- รายได้
- อายุ
- ระยะเวลาในการประกอบอาชีพตำรวจ

สภาพแวดล้อมทางการเมือง

- การบริหารการเลือกตั้ง
- การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของโลก
- สถานการณ์ในแต่ละสมัย
- การแสดงออกทางการเมือง
- แบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ความรู้สึกทางการเมือง

- หัสนคติต่อบทบาท ส.ส.
- หัสนคติต่อการเลือกตั้ง
- หัสนคติการเมืองทั่วไป

รูปที่ 1.1 ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจ
ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลมุ่งที่จะสำรวจแบบแผนของการตัดสินใจ และการแสดงออกในการขบวนการเลือกตั้งของตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลตาม นัยเหตุนี้ ของประเทศสหรัฐอเมริกา และประสบการณ์การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีอยู่กว้างขวาง โดยที่นักวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมนิยมได้ให้ความสนใจแบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่มีความแตกต่างกันในฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และความรู้สึกที่มีต่อการเมือง รวมทั้งอิทธิพลของปัจจัยเฉพาะช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประชากรในการศึกษาเรื่องนี้ ประกอบด้วยข้าราชการตำรวจที่อยู่ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลใต้ ที่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 2,000 คน ในจำนวนเหล่านี้มีความแตกต่างกันทั้งในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อการเมือง ซึ่งก็คือตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อันได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ

จากจำนวนที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดดังกล่าว ซึ่งเกินกำลังความสามารถของผู้วิจัยที่จะทำการสอบถามเพื่อศึกษาวิเคราะห์ ถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งของบุคคลเหล่านั้นได้โดยทั้งหมดเพราะจำกัดทั้งในแง่ของงบประมาณและเวลา ดังนั้น ในการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของการวิจัยเรื่องนี้ จึงอาศัยการเทียบเคียงกับสัดส่วนของจำนวนข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลใต้ ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมด

จากวิธีการกำหนดดังกล่าวทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 400 คน หรือกลุ่มตัวอย่าง 1 คนต่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวน 200 คน โดยประมาณโดยเป็นกลุ่มตัวอย่างจากข้าราชการตำรวจที่อยู่ประจำสถานีตำรวจ 12 สถานี สถานีละ 30 ชุด แบ่งเขตการศึกษาเป็น 4 เขตดังนี้

- สถานีตำรวจที่อยู่ในสังกัดกองบังคับการตำรวจพระนครบาลใต้
4 สถานี 120 ชุด
 - สถานีตำรวจที่อยู่ในสังกัดกองบังคับการตำรวจพระนครบาลเหนือ
4 สถานี 120 ชุด
 - สถานีตำรวจที่อยู่ในสังกัดกองบังคับการตำรวจพระนครบาลธนบุรี
4 สถานี 120 ชุด
 - ข้าราชการตำรวจที่อยู่ในสังกัดกองบัญชาการนครบาล
90 ชุด
- รวมทั้งสิ้น 400 ชุด

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดจำนวนตามสัดส่วนของตัวประกอบ โดยพยายามให้มีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุดในแต่ละตัวแปร ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non-probability sampling) ตัวแปรที่นำมาเป็นฐานกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างให้ใกล้เคียงกัน มีดังต่อไปนี้

2.1 เพศ ประกอบด้วยเพศชายและหญิง คือ เพศชายจำนวน 365 คน และเพศหญิงจำนวน 35 คน

2.2 อายุ นำอายุจริงที่ได้จากการสอบถามจัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่องเพื่อความเหมาะสมในการวิเคราะห์คือ อายุ 20-29 ปี 184 คน อายุ 30-39 ปี 167 คน อายุ 40-49 ปี 28 คน และอายุ 50-59 ปี 21 คน

2.3 การศึกษา กำหนดได้ค่อนข้างละเอียด โดยอาศัยระดับการศึกษาชั้นเรียนของ ระบบการศึกษามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามการศึกษาออกเป็น 6 ระดับ คือ

- 1) จบชั้น ป.7 - ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า 71 คน
- 2) จบชั้น ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า 72 คน
- 3) จบโรงเรียนพลตำรวจ 173 คน

4) จบโรงเรียนนายสิบตำรวจ	13 คน
5) จบโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน	26 คน
6) อื่น ๆ (ระดับปริญญาตรี ขึ้นไป)	45 คน

2.4 ศาสนาประกอบด้วย

ศาสนาพุทธ 388 คน

ศาสนาคริสต์ 7 คน

ศาสนาอิสลาม 5 คน

2.5 รายได้ หัวแปรเกี่ยวกับรายได้แบ่งออกโดยละเอียดเป็น 6 ระดับ

คือ รายได้ต่อเดือน ประมาณ

1) ต่ำกว่า 1,000 บาท	9 คน
2) 1,001-3,000 บาท	244 คน
3) 3,001-6,000 บาท	132 คน
4) 6,001-10,000 บาท	14 คน
5) 10,001 บาทขึ้นไป	1 คน

แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่กลับคืนมา เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยจึงได้รวมกลุ่มรายได้ให้มีระยะช่วงกว้างขึ้น กล่าวคือ จัดกลุ่มรายได้ดังกล่าวออกเป็น 3 ช่วง คือ ระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา 3,000-6,000 บาท และ 6,000 บาทขึ้นไป

2.6 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1-5

ปี 44 คน 6-7 ปี 159 คน 10 ปีขึ้นไป 197 คน

รายละเอียดประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามหัวแปรดังกล่าวนี้ได้นัดสงไว้ อย่างชัดเจนในตารางที่ 1.1 ในการศึกษาครั้งนี้จะไม่นำเอาเพศ และศาสนา มาใช้ในการพิจารณา เนื่องจากสัดส่วนระหว่างเพศ และระหว่างศาสนาแตกต่างกันมากจนเกินไป

ตารางที่ 1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มข้าราชการตำรวจนครบาล
ตัวอย่างที่ให้การสัมภาษณ์

ตัวอย่างที่ให้การสัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	360	91.2
หญิง	35	8.7
<u>อายุ</u>		
20 - 29 ปี	184	46.0
30 - 39 ปี	167	41.7
40 - 49 ปี	28	7.0
50 - 60 ปี	21	5.2
<u>การศึกษา</u>		
ป.7-ม.ศ.3/เทียบเท่า	71	17.7
ม.ศ.5/เทียบเท่า	72	18.0
โรงเรียนพลตำรวจ	173	43.2
โรงเรียนนายสิบตำรวจ	13	3.2
โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน	26	6.5
อื่น ๆ	45	11.2
<u>รายได้</u>		
ต่ำกว่า 3,000 บาท ลงมา	253	63.2
3,001 - 6,000 บาท	132	33.0
6,000 บาท ขึ้นไป	15	3.8

(มีต่อ)

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ตัวอย่างที่ให้การสัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
<u>ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ</u>		
1 - 5 ปี	44	11.0
6 - 10 ปี	159	39.8
10 ปีขึ้นไป	197	49.2
รวม	400	100

เป็นที่น่าสังเกตว่า จากผลสรุปของการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปจะพบว่าปัจจัยด้านการศึกษา อายุ อาชีพ และรายได้ มักจะมีอิทธิพลร่วมกันเป็นลูกโซ่อย่างต่อเนื่องกันในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีรายได้สูงและมีอาชีพที่มั่นคง ในขณะที่คนมีการศึกษาต่ำจะมีรายได้น้อยและมีอาชีพที่ไม่มั่นคงแต่ทั้งนี้ ในบางกรณี ตัวแปรหนึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งก็ได้ ดังนั้น เพื่อความเที่ยงตรง และเพื่อยืนยันลักษณะของอิทธิพลร่วมกันดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำปัจจัยดังกล่าวมาพิจารณาด้วย ยกเว้นอาชีพ เนื่องจากเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจ

3. การกำหนดตัวแปร ได้กำหนดตัวแปรดังกล่าวข้างต้นออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือพวกแรกเป็นตัวแปรอิสระ ในที่นี้คือ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นไปห้ามสมมติฐานก็ได้กำหนดไว้ในตอนต้น ส่วนอีกพวกหนึ่ง คือ ตัวแปรตามได้แก่พฤติกรรมที่แสดงออกในการเลือกตั้ง เช่น การไปหรือไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยเลือกพรรคการเมืองหรือตัวบุคคล เป็นการตัดสินใจด้วยตนเองหรือโดยการแนะนำชักชวนของผู้อื่น และในประการสุดท้ายตัดสินใจว่าจะเลือกใคร เมื่อไร และด้วยเหตุผลเช่นไร

4. เครื่องมือวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามซึ่งมีคำถามทั้งสิ้น 31 ข้อแบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ทางด้านสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติต่อบทบาทของ ส.ส. การบริหารงานของรัฐบาล การบริหารการเลือกตั้ง และสถานการณ์ทางการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแบบแผนของการไปเลือกตั้ง และการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการตำรวจ ทั้งนี้ลักษณะของแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นคำถามที่กำหนดให้เลือกตอบ (closed-ended question) เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ตอบ ซึ่งมีความแตกต่างกันในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (ดูรายละเอียดของคำถามในภาคผนวก ค.) มีเพียงบางข้อเท่านั้นที่จะให้มีคำถามเปิดประกอบด้วย เพื่อเปิดโอกาส ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคำตอบที่กำหนดไว้ให้ ทั้งนี้ความสมบูรณ์ของข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการวิเคราะห์ แบบสอบถามดังกล่าวนี้ ได้ทำการทดสอบเบื้องต้น (pretest) จากกลุ่มตัวอย่าง ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลจำนวน 20 ชุด ก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิจัยจริง เพื่อนำข้อบกพร่องที่พบมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามดังกล่าวให้รัดกุม หลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวข้างต้นดำเนินการไปตามมาตรฐานวิธี และวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย กล่าวคือ ได้วิเคราะห์ใน 3 ส่วนใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

ส่วนแรก สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีอิทธิพลต่อแบบแผน พฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยจะพิจารณาแนวของการไปลงคะแนนเสียงหรือไม่ ระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัดสินใจเองหรือโดยคำแนะนำของผู้อื่น เลือกพรรคหรือตัวบุคคล และเกณฑ์ในการเลือกตัดสินใจ

ส่วนที่สอง ทัศนคติต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้ง การเมืองโดยทั่วไปของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของปัจจัยสถานการณ์การเมืองในแต่ละช่วงสมัย และการบริหารการเลือกตั้ง มีอิทธิพลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของข้าราชการตำรวจ ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

ในการวิเคราะห์นี้ บางกรณีจะได้นำเอาตัวแปรอิสระบางตัวมาเป็นตัวแปรทดสอบ (testing variables) ด้วย ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์หลอก (spuriousness) อันอาจจะเกิดขึ้น ส่วนเทคนิคทางสถิติประกอบการวิเคราะห์ได้เลือกใช้ตามความเหมาะสม ว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะพิจารณาข้อมูลในลักษณะใดเป็นสำคัญ เช่นการคำนวณอัตราส่วนร้อยละ การทดสอบไค-สแควร์ (X^2) และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบแกมมา (γ) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลประเภทจัดอันดับด้วย

นิยามศัพท์สำคัญ

เพื่อความเข้าใจร่วมกันเป็นพื้นฐาน จะขอให้ความหมายศัพท์บางคำเกี่ยวข้อง และเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไว้โดยสังเขปดังนี้

ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการพิสูจน์สมมติฐานที่กำหนดไว้ในครั้งนี้ ได้จำแนกตัวกำหนดความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 4 ตัวด้วยกัน คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ โดยเชื่อว่าบุคคลที่มีความแตกต่างกันในฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมย่อมมีผลทำให้พฤติกรรมในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของข้าราชการตำรวจแตกต่างกันออกไป

พฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะท่าที ตลอดจนบทบาทของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่แสดงออกในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในประเด็นที่ว่าไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นกระทำโดยความสำนึกของตัวเอง หรือโดยการถูกระดมการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น เป็นการเลือกพรรคหรือตัวบุคคล หากการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อใด ทั้งนี้ จะได้พิจารณาถึงปัจจัยอันมีผลหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าวด้วย

ความสำนึกเชิงเหตุผลของข้าราชการตำรวจ เป็นการพิจารณาถึง หัสนคติต่อ บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หัสนคติต่อการเลือกตั้ง ความเชื่อทางการเมือง

สถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงสมัย เป็นการพิจารณาถึง การเตรียม การเลือกตั้งของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลก ที่มีผล กระทบต่อการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในประเทศ การเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติ หรือการปฏิรูปทาง การเมืองในแต่ละช่วงสมัยที่มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นต้น

ประโยชน์ของการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจในสังกัดกองบัญชา- การตำรวจนครบาลในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนกับการปกครอง ซึ่งในขั้นนี้ประชาชนคือตำรวจ อันเนื่องจากความสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนกับการปกครอง เป็นหัวใจของกิจกรรมการเมืองจากระบบ ดังคำกล่าว ของ อับบราฮัม ลินคอล์น ที่ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของ ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนนี้ ให้ความหมายอย่าง กว้างขวางต่อ ความสัมพันธ์ระหว่าง ประชาชนกับกระทรวงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดย เฉพาะในแง่ของกระบวนการระดมมติมหาชน และสร้างความชอบธรรมในการปกครองให้เกิดมีขึ้น ได้อย่างดีเยี่ยม

การนำเสนอรายงานวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้จะประกอบด้วยบทต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอนรวม 5 บทด้วยกัน คือ บทที่ 1 บทนำ เป็นบทที่กล่าวถึงข้อความโดยทั่วไป โดยมุ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการ เลือกตั้ง และประเด็นที่ต้องการกระทำการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษาของเขต ของการศึกษา สมมุติฐาน วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ ศึกษาวิจัย ตลอดจนเค้าโครงของวิทยานิพนธ์ เพื่อให้มีความเข้าใจในเบื้องต้น เป็นพื้นฐาน ก่อนที่จะติดตามศึกษาในบทต่อไป

บทที่ 2 ว่าด้วยแนวความคิด หลักการทั่วไปและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยนี้

บทที่ 3 เป็นการกล่าวถึงประวัติและสภาพทั่วไปของกองบัญชาการตำรวจนคร-
บาล ตลอดจนรูปแบบของการเลือกตั้งที่ผ่านมา

บทที่ 4 ว่าด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้มาจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาว่าปัจจัย
ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงสมัย ตลอดจนความ
สำนึกเชิงเหตุผลของตำรวจนครบาล มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลได้อย่างไร

บทที่ 5 เป็นการสรุปผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้
พร้อมทั้งเสนอข้อเสนอนะบางประการ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการณ์
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของกลุ่มอาชีพกลุ่มอื่น หรือการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้น.